

รายงานสรุปกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบกับหน่วยงานภายนอก
ของสำนักกรรมการ ๑
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

คณะกรรมการส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินการด้านคุณธรรม
จริยธรรมและความโปร่งใส ของสำนักกรรมการ ๑
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

รายงานสรุปกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบกับหน่วยงานภายนอก รุ่น ๒
ของสำนักกรรมการ ๑
ณ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร
วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗

ด้วยแผนปฏิบัติการตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาและสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ฉบับที่ ๒ กำหนดให้เสริมสร้างความเข้มแข็งในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยกำหนดกิจกรรมศึกษาดูงานองค์กรเครือข่าย STRONG และองค์กรที่ได้รับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (Integrity & Transparency Assessment : ITA) ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ที่ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีความใสสะอาดปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต ปรับระบบเพื่อลดจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งปรับระบบและโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการลดการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) จึงได้จัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบกับหน่วยงานภายนอกขึ้นภายใต้แผนบูรณาการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการด้านคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และป้องกันการทุจริตของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องและบรรลุเป้าประสงค์แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ข้างต้น สำนักกรรมการ ๑ ได้มอบหมายข้าราชการของสำนักกรรมการ ๑ เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้คุณธรรมกับองค์กรภายนอก ณ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ประกอบด้วย (๑) นางสาวฉัตรชญา สุทธาธรรม นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานคณะกรรมการเกษตรและสหกรณ์ (๒) นางสาวณภัทร แผ่นแก้ว เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส กลุ่มงานบริหารทั่วไป และ (๓) นายภัทรพงศ์ แก้วมณีชัย นักวิชาการสนับสนุนงานวิชาการ กลุ่มงานคณะกรรมการการเงิน การคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน ตลอดจนได้มีการจัดทำรายงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมต้นแบบกับหน่วยงานภายนอก ณ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความเป็นมาของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ เดิมศูนย์คุณธรรม ถูกจัดตั้งขึ้นในชื่อ “ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม” เป็นหน่วยงานเฉพาะด้านตามนโยบายรัฐบาล ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ สังกัดสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) หรือ สปร. สำนักงานนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่หลักในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนประสานงานและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายองค์กรด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงได้เริ่มมีแนวความคิดในการจัดตั้งองค์การมหาชนขึ้น และได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๔๖ก วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ โดยโอนภารกิจ ทรัพย์สิน และบุคลากรของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) มาจัดตั้งเป็นองค์การมหาชนแห่งใหม่

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีบทบาทหน้าที่และภารกิจ ดังนี้

๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมพลังของกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน รวมถึงการจัดประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย ค้นคว้า พัฒนางค์ความรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่รวบรวมองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริหารจัดการความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคุณธรรมความดีและเป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของการประพฤติปฏิบัติดีของบุคคลและการเป็นคนดีของสังคม

๓) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและนวัตกรรมในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมความดีในรูปแบบต่าง ๆ

๔) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรมความดี

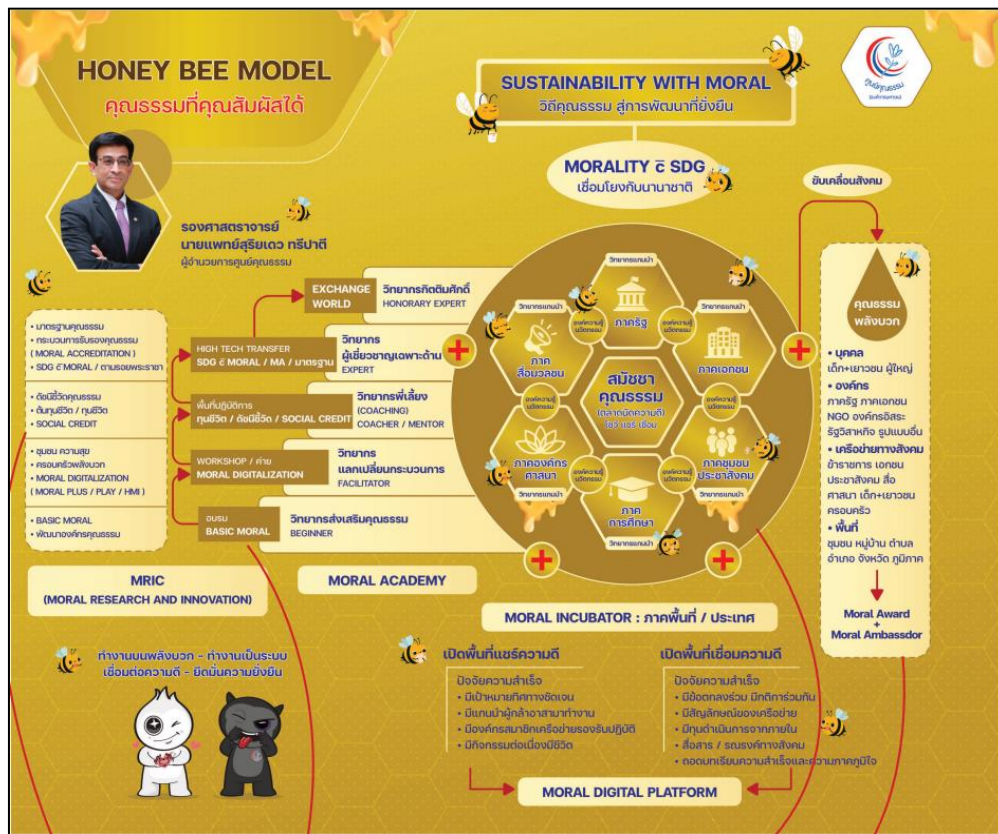
๒. การบรรยายสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริตกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

รศ.นพ.สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม ได้บรรยายและแลกเปลี่ยนความรู้ เรื่อง “แนวทางการยกระดับมาตรฐานการเป็นองค์กรคุณธรรมต้นแบบ” สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานรัฐที่มีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนภารกิจส่งเสริมคุณธรรม โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณธรรมให้ “คนดีมีพื้นที่ยืน ความดีมีพื้นที่ในสังคม” ซึ่งที่ผ่านมาได้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทั้งในระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ และการขับเคลื่อนการปฏิบัติกร่วมกับภาคีเครือข่ายทางสังคมในหลายเรื่อง อาทิ การพัฒนาเครื่องมือวัดสถานการณ์

คุณธรรมด้วยดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต เพื่อรายงานสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทยประจำปี การพัฒนาแนวคิดการส่งเสริมระบบการสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมความดีหรือระบบเครดิตทางสังคม การส่งเสริมพัฒนาองค์กรคุณธรรมในภาครัฐและเอกชน การพัฒนากระบวนการรับรอง การเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมของเครือข่ายทางสังคม การพัฒนาครอบครัวพลังบวกและระบบพี่เลี้ยง ที่ปรึกษาชุมชน การพัฒนาคุณธรรมเชิงพื้นที่หรือจังหวัดคุณธรรมที่ส่งผลให้เกิดความสนใจและขยายผล ไปยังจังหวัดอื่น ๆ ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย

ตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและการทำหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม รศ.นพ.สุริยเดวฯ มีความมุ่งมั่นเป็นอย่างมากในการพัฒนาแนวคิด วิธีการ และเครื่องมือ ในการขับเคลื่อนส่งเสริมคุณธรรมของสังคมไทยให้เป็นที่ประจักษ์ คือ “วัดได้ สัมผัสได้ จับต้องได้” ซึ่งเป็นโจทย์ที่ท้าทายมากเนื่องจาก “คุณธรรม” เป็นเรื่องที่ถูกมองว่าเป็นนามธรรมและทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงได้ยาก ดังนั้น จึงมีการพัฒนาแนวคิดการเชื่อมโยงความดี ได้แก่ กระบวนการต้นแบบ “Honey Bee Model” ที่มีหลักการสำคัญ คือ การพัฒนาและขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยพลังบวก ภายใต้วิสัยทัศน์ การส่งเสริมและขับเคลื่อนเครือข่ายทางสังคมด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมสู่สังคม คุณธรรม โดยศูนย์คุณธรรมมีหน้าที่ทำให้ “คนดีมีพื้นที่ยืน ความดี มีพื้นที่ในสังคม” และวางระบบ การสร้างพลังบวกส่งเสริมคุณธรรม โดยมุ่งเน้นให้ภาคีเครือข่ายทางสังคมทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน การศึกษา ศาสนา สื่อ และประชาสังคมและชุมชน เป็นพลังและกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยระบบการสร้างพลังบวก ส่งเสริมคุณธรรม ให้เป็นห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

ภาพที่ ๑ กระบวนการต้นแบบ “Honey Bee Model”

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการของศูนย์คุณธรรมเป็นรูปธรรม รศ.นพ.สุริยเดวฯ ได้พัฒนาเครื่องมือและกระบวนการส่งเสริมเรียนรู้ด้านคุณธรรมเพื่อให้คุณธรรมความดีสามารถ “วัดได้ สัมผัสได้ จับต้องได้” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) คุณธรรมเป็นเรื่องที่วัดได้ โดยศูนย์คุณธรรมได้พัฒนาเครื่องมือวัดสถานการณ์คุณธรรมซึ่งเป็นการประเมินตนเองจากภายในด้วย “ดัชนีชี้วัดคุณธรรม” และ “ทุนชีวิต” ทั้งนี้ในปี ๒๕๖๕ เป็นปีแรกที่มีการวัดสถานการณ์คุณธรรมของคนไทยครบทั้ง ๓ กลุ่มอายุ ได้แก่ วัยเด็กและเยาวชน (อายุ ๑๓ – ๒๔ ปี) วัยทำงาน (อายุ ๒๕ – ๔๐ปี) และวัยผู้ใหญ่ (อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป)

๒) คุณธรรมเป็นเรื่องที่จับต้องได้ โดยศูนย์คุณธรรมได้พัฒนาเครื่องมือและนวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่มีความหลากหลาย ทั้งในระดับองค์กรและพื้นที่ ได้แก่ การพัฒนาแนวคิดการส่งเสริมระบบการสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมความดีหรือระบบเครดิตทางสังคม การพัฒนามาตรฐานด้านคุณธรรมขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชน สมัชชาคุณธรรม การพัฒนากระบวนการเป็นองค์กรเสริมคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายทางสังคม “BOMC Model” การพัฒนาครอบครัวพลังบวกและระบบพี่เลี้ยงที่ปรึกษาชุมชน รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมเชิงพื้นที่หรือจังหวัดคุณธรรม โดยมีวิทยากรแกนนำการขับเคลื่อนคุณธรรมเชิงพื้นที่จังหวัดคุณธรรม

๓) คุณธรรมเป็นเรื่องที่เข้าถึงและสัมผัสได้โดยศูนย์คุณธรรมได้พัฒนาระบบสารสนเทศเว็บไซต์และโมบายแอปพลิเคชันเพื่อการให้บริการ การพัฒนาและออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน “Moral Touch” และ “Moral Data” เพื่อให้ประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์กรความรู้และนวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรมเพื่อให้ตอบโจทย์ภาครัฐ ๔.๐ รวมทั้งการมีกระบวนการค้นหาภัยก่อกวนบุคคล องค์กร/ชุมชน และสื่อที่มีพฤติกรรมสะท้อนการมีคุณธรรม และเป็นแบบอย่างรวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้กับสังคมเป็นที่ประจักษ์ผ่านรางวัลคุณธรรมอวอร์ด “Moral Awards”

ภาพที่ ๒ ระบบศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม

นอกจากการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นที่ประจักษ์ข้างต้น ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ขับเคลื่อนงานเชิงนโยบายที่สำคัญและกำหนดเป็นตัวชี้วัด/เป้าหมายในแผนระดับชาติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ อาทิ ดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิต ตามแผนแม่บทด้านการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมและฉบับแก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (ปี ๒๕๖๖) การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต้นแบบ ด้านคุณธรรม การพัฒนาระบบเครดิตทางสังคม และการส่งเสริม ยกย่องบุคคลองค์กรส่งเสริมคุณธรรมตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๓. องค์ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังการทุจริตและต่อต้านการทุจริต

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีค่านิยมองค์กรและวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการทุจริตและต่อต้านการทุจริต (MORAL) ดังนี้

๑) Mastery การเป็นนายแห่งตน ใช้สติมากกว่าอารมณ์ มีกิริยามารยาท วางตนที่เหมาะสม สร้างความน่าเชื่อถือแก่ตนเองและองค์กร

๒) Originality ริเริ่มสร้างสรรค์ ทุ่มเทศปัญญา ความรู้ ความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จ

๓) Responsibility ความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่หาประโยชน์โดยมิชอบ

๔) Altruism อุทิศตนเพื่อผู้อื่นเสียสละ สร้างความสามัคคี ให้ความช่วยเหลือระหว่างกัน

๕) Leadership ความเป็นผู้นำอภัยาศยดี ปราศจากอคติ ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นธรรม

ทั้งนี้ ในส่วนของ รศ.นพ.สุริยเดวฯ มีหลักปฏิบัติที่เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรตระหนักถึงการเฝ้าระวังการทุจริตและต่อต้านการทุจริต ได้แก่ ๑) การปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้องตามระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๒) การอดทนต่อเรื่องที่ถูกทำทนาย ไม่เอนเอียงกับอคติ หรือความไม่ชอบส่วนตัว ๓) การทำความเข้าใจกับปัญหาโดยเป็นผู้ปฏิบัติงานจริง รู้ข้อเท็จจริง และสามารถจัดการปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงจุด ๔) การเปิดใจรับฟังอย่างจริงจัง ให้เกียรติเพื่อร่วมงาน ๕) สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานอย่างซื่อตรง ไม่เกรงกลัวต่อการข่มขู่หรืออิทธิพลใด ๆ และ ๖) สร้างการมีส่วนร่วมในที่ทำงาน สร้างระบบนิเวศ สภาพแวดล้อม และพื้นที่ที่ส่งเสริมพลังบวก

๔. ข้อเสนอแนะ

จากการเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้คุณธรรมกับองค์กรภายนอก ณ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) ควรมีการทบทวนแผนการป้องกันและต่อต้านการทุจริตให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้บุคลากรในสำนักกรรมการ ๑ ได้ระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดรูปแบบการป้องกันการทุจริตตามแนวคิดระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม

๒) ควรมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการกลุ่มเกลาทางสังคม และการปฏิบัติงานต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรภายในสำนักกรรมการ ๑ ตลอดจนการพัฒนาสมรรถนะและองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรด้านการป้องกันการทุจริต

๓) ควรมีการประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การป้องกันและต่อต้านการทุจริตระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์และกำหนดมาตรการในการปฏิบัติการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในสำนักกรรมการ ๑

๔) ควรมีการพัฒนาช่องทางการติดต่อสื่อสารหรือการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสำนักกรรมการ ๑ สามารถศึกษา เรียนรู้ และหาข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริต โดยกำหนดจากเรื่องที่อยู่ในความสนใจหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงาน
